

BESLUT "NATURRESERVAT GRYVELÅN": 1996-09-02
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT GRYVELÅN": 1996-09-02

LÄNSSTYRELSEN DALARNAS LÄN
Miljövårdsenheten

BESLUT: 1996-09-02
DNR: 231-2910-96 (2039)

BILDANDE AV NATURRESERVATET GRYVELÅNS DOMÄNRESERVAT I
ÄLVDALENS KOMMUN

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets benämning: Gryvelåns domänreservat
Objektnummer:
Kommun: Älvdalen
Registerområde: Älvdalens socken
Lägesbeskrivning: Ca 35 km söder om Särna
Ekonomiska kartan 15D 2-3 e-f,
15D 0-1 e-f
Gräns: Reservatets gräns är markerad med
punktstreckad linje på bifogad karta,
bilaga 2
Fastigheter: Älvdalens Kronopark 1:1
Markägare: AssiDomän AB
Areal: 372 ha
Därav landarea: 370 ha
Naturtyper: Barrskog 209 ha
Vatten 2 ha
Myr 161 ha
Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

BESKRIVNING AV RESERVATET

Området är beläget vid Gryvelåns övre lopp ca 35 km söder om Särna. Reservatet karaktäriseras av en skogsmyrmosaik där drygt hälften av ytan utgörs av naturskogsartad blandskog av tall och gran. Berggrunden består av bredvallsporfyrr med inslag av diabas i norr. Skogen är olikåldrig med de äldsta tallarna ca 400 år gamla och de största granarna kring 32 meter höga. På myrarna finns rikligt med torrträd.

I sydöstra delen av reservatet finns kulturlämningar från tidigt 1600-tal. Byggnader, slagghögar och blästerugnar vittnar om den myrjärnstillverkning som förekom under denna tid då myr-malmtäkt bedrevs i myrarna kring Gryvelån. Dessutom finns spår av myrslätter som bedrevs fram till andra världskriget. Spåren

utgörs bl.a. av rester efter slobodar och hässjevirke på slo-garna. Fornlämningarna är numrerade 406 och 407 enligt Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister för Älvdalens socken och är skyddade enligt kulturminneslagens 2 kapitel.

Reservatet är även påverkat av tidigt skogsbruk men ingreppen är måttliga och påverkar reservatets naturskogsvärde endast i låg grad. Vissa delar saknar helt spår av huggningar.

ÄRENDETS BEREDNING

Större delen av området avsattes 1952 som domänreservat. Det utvidgades 1964 med 104 ha till att omfatta 368 ha. Ytterligare en utvidgning gjordes 1995 så att samtliga byggnader idag ligger innanför reservatets gränser. I samband med Domänverkets bolagisering 1992 gjorde länsstyrelsen på uppdrag av Naturvårdsverket en bedömning av vilka domänreservat i länet som har sådana särskilda naturvärden att de bör ges långsiktigt skydd som naturreservat. Gryvelån hör till de områden som länsstyrelsen valde ut.

Naturvårdsverket och AssiDomän AB slöt 1995 ett avtal om naturreservatsbildning av ett antal särskilt värdefulla domänreservat i landet. Gryvelån är ett av de områden som omfattas av avtalet.

Detta beslut har fattats i enlighet med villkoren i avtalet mellan AssiDomän och efter samråd med Älvdalens kommun enligt 43 § naturvårdslagen.

Statens naturvårdsverk och naturskyddsföreningen har tillstyrkt reservatsbildningen.

AssiDomän, Dalarnas jaktvårdsförbund och Älvdalens jaktvårds-krets invänder mot inskränkningar i jakten. Älvdalens kommun invänder mot jaktrestriktionerna och motsätter sig ombildandet av domänreservat till naturreservat om inte jakt och fritidsfiske får fortsätta i samma omfattning som tidigare. Länsstyrelsen har tillmötesgått ovan nämnda instanser genom att tillåta jakt i reservatet.

Svenska samernas riksförbud har påpekat att föreskrifterna innebär inskränkningar i renskötselutövningen. Länsstyrelsen har ändrat föreskrifterna så att dessa inte utgör något hinder för renskötselutövning.

GRUND FÖR BESLUTET

Gryvelån är ett värdefullt skogsområde med naturskogskaraktär. Det har på grund av sina naturskogskvalitéer varit skyddat som

domänreservat och anses så värdefullt att det bör ges lagstadgat skydd i form av naturreservat.

Många hotade växt- och djurarter är direkt knutna till naturskogarnas livsmiljöer. För att kunna bevara den biologiska mångfalden i skogslandskapet är det därför viktigt att skydda skogar med naturskogsprägel.

Området har även ett kulturhistoriskt värde med lämningar efter myrjärnshantering och myrslätter.

Gryvelån är även värdefullt som framtida referensområde för forskning inom botanik, zoologi och ekologi.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats med innerkanten av punktstreckad linje på bifogad beslutskarta, bilaga 2, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, ändrad 1991:1165) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsuppgifter skall gälla beträffande naturreservatet.

ÄNDAMÅLET MED RESERVATET

Ändamålet med reservatet skall vara att skydda ett naturskogsartat område med dess flora och fauna och naturliga successioner. Ändamålet är även att - inom ramen för detta mål - ge möjlighet till kultur- och naturupplevelse samt vetenskaplig forskning.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETER INOM RESERVATET

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att

1. borra, spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna,
2. anlägga mark- eller luftledning,
3. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
4. skada växande eller döda - stående eller ikullfallna- träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, lavar och vedsvampar,
5. framföra motordrivet fordon i terrängen. Undantag skall

gälla vid uttransport av älg under förutsättning att endast lättare dragfordon med lågt marktryck används, t.ex. järnhäst eller fyrhjuling. Undantag gäller även vid framförande av terrängmotorfordon på snötäckt mark i direkt samband med renskötsel,

6. skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
7. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd,
8. uppföra ny byggnad eller anläggning,
9. aktivt lägga ut åtel.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

10. sprida ut kalk i vatten eller på land.

Föreskrifterna utgör inget hinder mot de åtgärder som behövs vid skötsel och förvaltning av reservatet samt för att tillgodose ändamålet med reservatet. Föreskrifterna utgör heller inget hinder mot åtgärder som krävs för normalt vägunderhåll.

Föreskrifterna utgör inget hinder mot åtgärder eller aktiviteter med kulturhistorisk anknytning exempelvis myrslåtter eller röjning kring fornminnen. Samråd ska dock ske med länsstyrelsen innan åtgärd vidtas.

Föreskrifterna utgör inget hinder för uppgörande av eld i samband med renskötselutövning.

Punkterna A4 och A6 innebär att bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen samt skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej skall gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet, skall frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN OM SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄNHETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som för övrigt gäller är det förbjudet att

1. göra åverkan på mark eller geologiska naturföremål,
2. skada växande eller döda - stående eller ikullfallna - träd

- och buskar, plocka eller gräva upp örter, mossor, lavar och vedsvampar,
3. elda annat än på anvisad plats,
 4. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
 5. framföra motordrivet fordon i terrängen. Körning får ske i samband med räddningsverksamhet,
 6. störa djurlivet t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 meter,
 7. medföra okopplad hund.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen m.m. som framgår av bifogad skötselplan.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs län.

ÖVRIGT

Detta beslut träder i kraft den 1 oktober 1996 eller, i det fall beslutet överklagas, den senare tidpunkt när beslutet vinner laga kraft.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, blankett 2:1.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Gunnar Björk jämte ledamöterna Hans Andersson, Ann-Christine Dåderman, Kenneth Johansson, Åke Johansson, Margareta Jonback, Eva Kungsmark, Lena Ludvigsson-Olafsen, Nils Nilsson, Bengt Nylund, Lennart Sacrédeus, Nicke Welin-Berger, Birgitta Örjas. Tjänstgörande suppleant var Arne Bogghed.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svensson, rättsenhetschef Inger Eriksson, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson och ekolog Susanne Peterson, den sistnämnda föredragande.

Gunnar Björk

Susanne Peterson

Bilagor:

1. Översiktskarta

2. Beslutskarta
3. Skötselplan
4. Hur man överklagar, blankett 2:1

LÄNSSTYRELSEN
DALARNA

SKÖTSELPLAN

Miljövårdsenheten

1996-09-02

231-2910-96

SKÖTSELPLAN GRYVELÅNS DOMÄNRESERVAT

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- I ALLMÄN BESKRIVNING
 - 1 Administrativa data
 - 2 Grunden för beslutet samt föreskrifter
 - 3 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden
 - 3.1 Naturförhållanden
 - 3.2 Kulturhistoriska förhållanden
 - 3.3 Nuvarande markanvändning
 - 3.4 Tillgänglighet
 - 3.5 Anordningar för friluftslivet
 - 3.6 Slitage- och störningskänslighet
 - 3.7 Källuppgifter
- II PLANDEL
 - 1 Disposition och skötsel av mark och vatten
 - 1.1 Övergripande mål
 - 1.2 Generella riktlinjer och åtgärder
 - 1.2.1 Hävd av skogsområde
 - 1.2.2 Jakt
 - 1.2.3 Fiske
 - 1.2.4 Byggnader
 - 1.2.5 Skogsbrand
 - 1.2.6 Utmärkning av reservatets gräns
 - 2 Anordningar för rekreation och friluftsliv
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Riktlinjer och åtgärder
 - 2.2.1 Information
 - 2.2.2 Parkeringsplatser
 - 2.2.3 Vandringsleder och övriga anläggningar
 - 2.2.4 Gryvelådagen
 - 3 Tillsyn

Skötselkarta

I ALLMÄN BESKRIVNING

- 1 Administrativa data
(Se registeruppgifter)
- 2 Grunden för beslutet samt föreskrifter
(Se reservatsbeslutet)
- 3 Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturförhållanden

Området är beläget vid Gryvelåns övre lopp ca 35 km söder om Särna. Reservatet karaktäriseras av en skogsmyrmosaik där drygt hälften av ytan utgörs av naturskogsartad blandskog av tall och gran. Berggrunden består av bredvallsporfyr med inslag av diabas i norr. Skogen är olikåldrig med de äldsta tallarna ca 400 år gamla och de största granarna kring 32 meter höga. På myrarna finns rikligt med torrträd.

Reservatet är påverkat av tidigt skogsbruk men ingreppen är måttliga och påverkar reservatets naturskogsvärde endast i låg grad. Vissa delar saknar helt spår av huggningar.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

I den sydöstra delen av reservatet finns kulturlämningar från tidigt 1600-tal. Vissa byggnader är dock flyttade till reservatet från omgivningarna. Byggnader, slagghögar och blästerugnar vittnar om myrjärnstillverkning och myrmalmtäkt i området kring Gryvelån. Två slagghögar är omkring 2-3 meter höga och ett flertal mindre finns i närheten. Vid bäcken finns en bostadsbyggnad för smedesfolket och rester av en dammbyggnad. Vattenblästan som benämns Prästblästan är en rekonstruktion från 1600-talets början. Flera andra kulturlämningar är renoverade och i brukbart skick. Det finns en kolarkoja, en slogbod, en flottarkoja som flyttats hit samt Flyktanstugan som är en eldpallkoja. Se vidare under 3.2 och 3.4 nedan.

Det finns dessutom spår av myrslätter i form av diken samt rester efter slogbodar och hässjevirke på slogarna. Slåttern var mestadels bunden till starrmyrar och stränder, dit hushållen drog i mitten av juli för att samla in vinterfoder till boskapen. Som bostad utnyttjades s.k. kölbodar eller slogbodar, lågt timrade byggnader med främre långsidan öppen. En slogbod med gamla dalrunor inristade finns restaurerad vid Flyktanstugan. För att få full avkastning krävdes röjning av buskar,

dikning och översilning vår och höst. Vid översilning byggdes diken eller rännor av trä från en lämplig bäck och vattnet fick sedan sila över myrskogen på hösten. På vintern var myrängen täckt av ett ispannar som skyddade mot djupfrysning. Vattnet stod sedan högt över markytan fram till midsommar då det avtappades och myren torrlades.

Myrslåtter bedrevs i Gryvelå ända fram till andra världskriget. Även tjärtillverkning och flottning har förekommit i och kring reservatet.

3.3 Nuvarade markanvändning

Sedan 1975 har AssiDomän varje år anordnat den s.k. Gryvelå-dagen med en mängd aktiviteter. Bl.a. framställs myrmalm vid den renoverade vattenblästran. Tjærtillverkning och myrslåtter är andra aktiviteter som lockar tusentals besökare till området under dagen.

För övrigt är jakt och rörligt friluftsliv de enda formerna av markanvändning som förekommer i området.

3.4 Tillgänglighet

Området är lätt att hitta då det är skyltat från riksväg 70. Från riksvägen leder skogsbilvägar 5-6 km till området.

3.5 Anordningar för friluftslivet

Spår av olika längd finns markerade efter en stegformad modell i terrängen. Spåren utgår från Flyktanstugan.

Flera av de byggnader som finns i området är renoverade och öppna för allmänheten. Övernattningsmöjligheter finns i en kolarkoja, en flottarkoja, två slobodar och Flyktanstugan som är en renoverad eldpallkoja.

Torrtoaletter och soptunnor finns vid Flyktan.

3.6 Slitage- och störningskänslighet

En överföring av området från domänreservat till naturreservat kommer troligtvis inte att innebära ett högre besökstryck i området. Ur slitagesynpunkt föreligger i dagsläget inga behov av restriktioner för besökare utöver de allmänna restriktioner som finns under C i beslutet.

3.7 Källuppgifter

Edling, Ove: Naturvårdsinventering av fyra domänreservat i Älvdalens kommun. Länsstyrelsen 1969:1.

Lundquist, R: Urskogar och fjällurskogar i Kopparbergs län.

Opubl. rapport på länsstyrelsen.

Naturvårdsprogram för Kopparbergs län. Länsstyrelsen 1988:1.

II PLANDEL

1 Disposition och skötsel av mark och vatten

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med reservatets skötsel ska vara att bevara den nuvarande naturmiljön med dess naturliga successioner.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

1.2.1 Hävd av skogsområde

Skogen skall få utvecklas fritt. Inget skogsbruk skall bedrivas i området. Reservatsföreskrifterna utgör inget hinder mot åtgärder eller aktiviteter med kulturhistorisk anknytning t.ex. myrslåtter eller röjning kring fornminnen. Samråd ska dock ske med länsstyrelsen innan åtgärd vidtas.

1.2.2 Jakt

Jakt kan fortsätta som tidigare. Reservatsföreskrifterna tillåter inte röjande för eller byggande av passhytta eller jaktorn.

1.2.3 Fiske

Fiske kan bedrivas som tidigare efter regler som fastställs av berörd fiskerätsorganisation.

1.2.4 Byggnader och fornlämningar

Byggnaderna och anläggningarna i områdets sydöstra del tillhör fastighetsägaren. Fastighetsägaren ansvarar för såväl yttre som inre underhåll av dessa. Byggnaderna och anläggningarna bör hållas i sådant skick att de inte förfaller. Fornlämningarna är numrerade 406 och 407 enligt Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister för Älvdalens socken och är skyddade enligt kulturminneslagens 2 kapitel.

1.2.5 Skogsbrand

Beträffande elden är det viktigt att denna hanteras på ett genomtänkt och vetenskapligt försvarbart sätt. I dagens läge kan således inga andra regler tillämpas än att spontant uppkomna bränder skall släckas enligt gällande brandlagstiftning. Med tiden bör dock en strategi för släckning utarbetas som ger visst utrymme för avbränning.

1.2.6 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard SIS 031522 och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

2 Anordningar för rekreation och friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är också att befrämja det rörliga friluftslivet. Dispositionen av området utgår från att underlätta för besökare att ta sig fram i området och att kunna studera skogen och utnyttja dess friluftsvärden.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Information

Naturvårdsförvaltaren svarar för att befintliga informations-tavlor och skyltar byts ur om så behövs för att tillgodose ändringen från domänreservat till naturreservat.

2.2.2 Parkeringsplatser

Parkeringsyta finns i sydöstra delen av reservatet. Dessutom finns möjlighet till parkering längs skogsbilvägen som går genom reservatet. Den befintliga parkeringsplatsen anses tillräcklig för att tillgodose besökstrycket i området. Inga nya parkeringsplatser ska iordningställas.

2.2.3 Vandringsleder och övriga anläggningar

Slogbodarna längs vandringsstigen och vid Flyktan bör hållas i användbart skick och förses med ved. Byggnaderna i områdets sydöstra del tillhör fastighetsägaren. Fastighetsägaren ansvarar för såväl yttre som inre underhåll av dessa. Byggnaderna bör hållas i sådant skick att de inte förfaller utan även fortsättningsvis kan användas för friluftslivsutnyttjande. Stugan bör hållas med ved.

De befintliga vandringsstigar som finns i området ska underhållas. Inga nya stigar ska anordnas.

2.2.4 Gryvelådagen

Målsättningen ska vara att även fortsättningsvis anordna och vidareutveckla Gryvelådagen. Reservatsföreskrifterna utgör inget hinder mot myrslätter eller andra aktiviteter med kulturhistorisk anknytning i samband med Gryvelådagen.

3 Tillsyn

Förvaltarens tid för tillsyn av reservatet beräknas omfatta ett dagsverke per år.

4 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Allmänt

Framställning och utplacering av skyltar, utmärkning av reservatets gräns samt årlig tillsyn bekostas av staten.

Kostnader som redovisas bygger på uppskattningar och på 1996 års prisnivå. Dagsverkskostnaden 1.700 kr avser lönekostnader, kostnad för arbetsledning m.m. Därtill kommer materialkostnader inklusive utrustning, hyror m.m.

Engångsåtgärder:

Utmärkning av reservatets gräns.

4 dv á 1.700 kr.

6.800:-

Materialkostnader.		6.000:-
	Totalt engångsåtgärder	12.800:-

Tillsyn och underhåll:

Tillsyns- och underhållskostnader

1 dv á 1.700 kr

1.700:-

Materialkostnad

1.700:-

Totalkostnad/år

3.400:-